

DÄNNAK
AOLE

65

ÕPILASED!

Täielisim, valikurikkaim ja
odavaim ostukoht

koolitarvete,
paberikaupade
ja
kirjutusmaterjalide
alal on ainult

J. LÄTE

paberi- ja kirjutusmaterjali kauplused
Joala tän. 12 ja Posti tän. 55 Narvas.

RÄNNAK AOLE

N Ü G Õpilasringi album
Eesti Vabariigi 17. aastapäeva puhul

Narvas, 23. veebruaril

1935. a.

Sisu: Mõtteid käeshetkel — A. R.; Ehitame õhtuvinas — luuletis L. Jõemägi; Mälestuste tähtsusest inimeselus — E. M.; Ränduri laul — luuletis E. Mets; Heites lõomavasse tulle halu — luuletis L. P.; Tundmatu saar — H.; Esimene lumi — O. —v.; Pilk välja — luuletis V. Yllö; Õine rännak Vesuuvile — E. Olev; Saatuse alas. Tallinnas kirjandite-võistlusel — E. M.

Mõtteid käeshetkel.

Jälle on saabund rohkete urjega lunastet vabaduse synnipäev. Jälle koguneme yhiselt sini-must-valgete lippude ymber ja meenutame eesti sangarimeele hiilgepäevi. Rõõmutseme, et meil on midagi, mille yle uhkustada, mille pärast elada, võidelda ja töötada: rahvuslik vabadus ja riiklik iseseisvus.

Raskeis argiaskeldusis oleme sageligi unustand, kuivõrt kalli aarde omandasime 17 aasta eest. Võime — hinnata õigesti oma riigi tähtsuse suurust on tublisti nõrgenend, sest mälestused mineviku surveaegadest kipuvad juba tuhmuma ja nii kaob taust, mis suudaks piisavalt ermistada saavutet, vabaduse tõelist sära.

Nii mõnigikord on päris valusasti end tunda andnud yldine loidus ja vaimustusepuudus, mis luudab igasugused tõsisemad yritused ja edusammud.

Vabariigi algupäevil oli see teisiti. Siis asuti suure õhinaga looma uut, rajama uusi teid ja püstitama uusi ehitisi. Siis leidis ylesandeid, mis haarasid ja innustasid kõiki.

17 aasta jooksul oleme õppind taipama, et igapäevased isiklikud pisinokitsused ja pelgad egoistlikud taotlused ei suuda säilitada vabale rahvale nii vajalikku yhtekuuluvustunnet ning sisemist seotust ega kindlustada tema vaimset ja majanduslikku arengut. Yhised häälivad sihid on paratamatud, kui tahetakse vältida rahva närbumist väiklasis lahkkelides ja tylides.

Võime rõõmuga nentida, et nydtsel iseseisvuspyhal on tunda uusi tuuli puhumas. Sersäme uue ajajärgu lävel, kus peab algama energiline ylesehitamine ja paremuselevivate uuenduste teostamine. Ohus on midagi, mis on ääreline syylitama ja liikuma panema kogu rahvast. Yldine optimismi ja teotähte tõus on hoomatav. Võikem sellest õpetust ja hoolitsegem, et kunagi ei tuleks puudu yhiseist suurist ylesandeist ning võimalusist luua yha uut ja paremat!

Tänavusel suurel veebruaripäeval võime vaadata tulevikku kinda veendumusega, et Eesti Vabariik vartub kauniks õnnepesaks oma visale ja töökale rahvale.

* * *

Vabariigi aastapäeval pyhitseb ka Narva linna Yhisgymnaasiumi Õpilasing (endine Õppuryhing) oma aastapäeva, vaadates tagasi 7-aastasele minevikule.

Meie õpilaskoondis on syndind vaba Eesti vabas õhus ja seisab kaudselt selle vabaduse teenistuses. Ta pyyab luua koolikasvandikele võimalusi ja eeldusi endi igakylgseks väljaarendamiseks, tundides omandet teadmuste kentmiseks ja algpeirimuste omandamiseks ise otsustamises, oma plaani järgi teotsemises. Iseseisev Eesti nõuab kindlaloomulisi ja avasilmalisi inimesi. Nende kasvatamises hoomatav osa on ka õpilasorganisatsioonel.

NYG Õpilasingi minevikulöös leidub arvukaid yritusi ja saavulisi, mis on tänuväärselt rikastand asjaosaliste elamusmaailma, jätnud neile pysivaid mälestusi ja äratand huvi väljaspool kooligi. Ajakirja ja albumi „Rännak Aole“ väljaandmisel on tehtud suuri ponnistusi ja nähtud palju vaeva, aga selle tulemuseks on rida vihke noorte loomingut nii mõnegi ilusa palaga. Tõistuvalt on õpilasinglased esinend avalikkuse ees näidendeiga. Referaat- ja vaidlusõhtuil on arendet sõnaosavust, sportlides on karastet lihaseid ja palju-palju muud hinnatavat on kaadet mõne aasta jooksul.

On siingi valitsend pidurdavaid loidusperioode, on kurdet õpilaste enamiku passiivsuse yle, kuid ikka jälle on surnud punkttest yle saadud ja uue jõuga edasi töötet. Eeldused ei puudu selleks, et

see jõud järjekindlalt kasvaks ja kestvale õitsengule vastu sammuks. Nagu tervele riigile nii on õpilaskoondiselegi tarvis vaimustavaid ja aktuaalseid sihte. Neid leidubki, kui rakenduda yldisse ylesehita- mistõhe, muidugi õpilasile võimalikes piires.

Aastapäeval soovime, et uued ja elustavad tuuled hakkaksid puhuma meiegi Õpilasingi mail.

A. R.

Linda Jõemägi.

Õhitame õhtuvinas.

*Asub me koda tõmbtuulte teil,
kõverad kased ja kidurad lepad me soil.
Higi vanem me põlv sageli valand,
siiski ei hääbund, ära ta eland.*

*Si päikest, suurt, kiirgavat näha
me sageli saand. Siiski püha
too soine, kivine, vaevat pind.
Väärtust ta tõstab sangaritent tasuta hind.*

*Külvame, künname viletsail äärismail —
käterammuga kaalume kände neil.
Oma tööga, innu ja tarmuga vahel järve-mere
tõstame hiilgele väikese eesti suure soome sugurahva pere.*

*Õhitame õhtuvinas, päevakumas tared tugevad,
seinad sirged — ukсед kõrged, vägevad
järgneva põlve sangareile, mehile nõile,
reipaile, innukaile, kes asuvad samule teile,
jälvama sääl, kus meie väsisime —
tõõtama sääl, kus meie tüdisime.*

Mälestuse tähtsusest inimeselus.

Inimesed sünnivad ja vartuvad, ruttavad elule järele, sest elu ei armasta seisajäämist. Inimesed ahmivad aistinguid ja otsivad muljeid, pyyavad raasukesi, mida elu pudendab oma rikkalikult vaagnalt.

Mõni läheb tasa ja targu, kuna ta on kindel selles, mida teab ja tahab. Teised jooksevad ja otsivad, nagu oleksid nad keerdtormide vintsutada ja tõmbtuulte tõugelda.

Nii läbitakse elu nagu lennukil ja tõtatakse lähemale siht-

jaamale — surmale — iga päevaga, iga tunniga ikka lähemale. Yha väsimatult edasi ryhkides kaob ruttajal noorusvaimustus, kaob nii palju mõtteid, nii palju tundeid, milliseid võibolla kunagi enam ei mõelda, kunagi enam ei tunta. Ja kuigi mõeldakse, kuigi tuntakse, vaevalt on need samad mõtted, samad tunded.

Va n a d u s e g a vaibub vaimustus — põleb tuhaks terve leegion unistusi-igatsusi. Tuuled puhuvad minema vaimustuse ja innu, tykeldavad tarmu. Jäab inimene, kelle elu on elat, kes vaikse, kõike-mõistva naeratusega sirnab teiste askeldusi — nonde elualgajate omi — ja mõtleb pikil vaikelil tunnel, elu viimasel veerandil, päevile, mis elat nii ruttu, möödud nii kiiresti. Aastad reastuvad ja syndmused haaravad käed, möödudes silmade eest kui kinolint, kui armas film, mida igatsetakse vaadata taas ikka ja ikka. See on film, kus päätegelaseks sa ise, kus kogu syndmustik tiirleb sinu ymber, kus näed ennast milmes kujus, milmes poosis, sest elu ja olundid nõuavad palju poose, ainuke — too on surm — ei vaja seda. Yle kõige armastab inimene ennast, seepärast vist on talle too mälestustefilmgi nii armas ja väärtuslik. See on osa temast, tema tegevusist, pyydeist, see on kui tema hinge iga väikese prisma heistus.

Mis kasu oleks inimesel, kui ta eviks kulda ja varandusi, ent puuduks too mälestuselint! Mis kasu oleks inimesel, kui tal oleks sugulasi ja sõpru, kuid iseennast ei oleks! Kas suudaks asendada kunagi kuld või sõber tolle väärtusliku mälestusteraamatu, milles iga leht kaalub kymnekordselt kõik maailma huvitavaimad ja sygavmõttelisimad romaanid?

Kui istutakse õhtuvidevikus oma toanurgas, siis meenutetakse kõiki noid päevi — kirkaid ja helgeid, synged ja valusaid — meenutetakse ja mõeldakse: miks menetelin nii ja mitte nii? Tõesti, olnuks parem, kui ma läinuksin piki seda polgu!

Siis alatakse nagu uuesti elu, peiritakse lyhikeste tundide pikul seda, mille peirimiseks tõeliselt vajati aastaid. Kuid siis ollakse nagu kõrvaltvaataja, kes analyysib ja arvustab. Ent ollakse samal ajal ka peirija. Olbaja ja peirija yhes isikus — see on mälestustenautilja.

Ja sääl vaikes toanurgas valmib varmus: mälestus on aare, millisel ei tarvitse punastuda maailma suurimate aarete kõrval. Inimene, kes evib mälestusi, pole kunagi vaene. Sest ei saa olla vaene inimene, kes kannab enesega põues nii suurt varandustekogu.

Ei öelda asjata: otsige varanduste varandust — mälestusi, kirkaid, puhtaid mälestusi, mis rikastavad hinge, et te elu viimasel veerandil

öelda võiksite: mul on mälestusi, jauneid, sygavaid mälestusi, millistest imandub, et mu elugi on olnud suur ja sygav!

Oma varasemaist aastaist mäletab inimene väga vähe. See on kui ulm, mis möödub tasa-hilju, pörutusita ja vapustusita. Lähevad päevad, sujudes kui varbail, et ei ärataks kolinaga-myrinaga magajat. Ja siis tuleb mingi syndmus, mis osutubki mälestuste algaamaks. See ei tarvitse kaugeltki olla pörutav elamus või kohutav nägemus. Hoopis vastupidi. See võib olla niivõrt lihtne, niivõrt tähtsusetu asjake, et sunnib sind yha imestuma, mil põhjusel ta kyll nii tugevasti suruti sulle mällu.

Minule isiklikult osutub esimeseks mälestuseks, millest alan õieti oma aja-arvamist, sest enneolnu on mulle sama tume kui mingi kauge kujuteldav maailm teispoole pilvi, seik: Yhel varasygise hommikul tõusin voodist ja jooksin õue, yll ainult särk. Näe, kesk tänavat sõidab piimamees! Kuna olin ysna kindel, et selliseid soodsaid juhuseid sageli ei avane, jooksin vankrile järele. „Tüdruk, tule kohe tuppa!“ — umbes niisugused olid sõnad, mis peatasid mu jooksu. Alles nyd märkasin, et mul oli yll ainult särk ja et vingus ysna kõledat tuult. Too valge põlviniulatuv särk ongi mu esimene mälestus.

Pärast esimest mälestust koguneb varsti teisi. Laps tunnetab oma ymbrust eriti täpselt ja intensiivselt. Ta tunneb iga toanurka, iga kivi ja kyngast. Ta vaimustub tykikesest sinisest taevast ja rõõmustub rohuliblest. Asjad, mis täiskasvanute silmis tähelepanematult mööduvad, kajavad lapses kaua.

Järgnevad kooliaastad, mis on mälestusist eriti rikkad. Juba algkoolis kogub laps palju uusi muljeid, surub mällu uusi seiku, jätab meele uusi nägusid.

Rikas hunnituist mälestusist ja helgeist peirumusist, sammutakse tavalisest vastu keskkoolile. Keskkooliaeg — too on huvitavaim ajajärk. Siin kujuneb õpilase elusuun ja maailmavaateline lõekspidamus, tekib murrang vaimses ja kehalises minas. Keskkooli-ajajärk on igatsemiste suuraeg, põhjusita pisarate aeg. Mis siin peiritakse, ei kao. Iga kevadtuule värskel puhangul toob oma rypes tuhandeid muljeid, tuhandeid mälestusi. Kui palju luulet keskendab syda siis yhte mõttesse! Kui palju elu valab sydamepõksumine siis yhte hetke! Olgu need halvad või ilusad mälestused, kõik surutakse sydamesse varjule ja võetakse ellu kaasa.

Kui elu on andnud noorele ilusaid ja häid mälestusi, siis juba yksi need tiivustavad ja loovad suure julguse ning usu elu häässe

põhiolemusse. Mälestused sageli otsustavad inimese edaspidise tegevussuuna, muudavad ta kas elujõuliseks, nõngeks võitlejaks või mornihingeliseks kuundlejaks ja tyhisõnaliseks targutajaks.

Hääd mälestused toovad elutahet, elamisjõudu — on tõukeks inimese otsinguil parema ja yleva järele. Seepärast tuleb juba noorena otsida ilusaid elamusi, taotella suuri mõtteid, sest ainult need suudavad anda mälestusi, mis tõesti pälvivad hääde mälestuste nime.

Pärast kooliaastaid algab elu — tõsine närvepingutav elu. Alaline töö, muretsemine ning hädaldamine nyristab hinge ja muudab sydame tuimaks. Tulevad valud ja hädad, mis ei surma, kuid ei lase end ka alla suruda. Tulevad kaotused ja kannatused, mis ei vii hauda, kuid murravad inimese poolikult.

Ja siis, noil elu kriitilisel hetkil, ilmneb tarve hääde mälestuste järele. Ollakse kyll juba fyysiliselt vana, kuid võiakse saada hingelt nooreks. Ja seda jällegi mälestuste kaudu. Mälestus on nagu salv valutavale haavale, padi pakitsevale sydamele. Ta näitab, mis või kes inimene kord olnud, millist polgu ta sammund, millist sihti taotelnud. Ta toob esile kõik „oma aja“ teod, nutud ja naerud. Inimene peirib veel korra oma elu ilusaimad syndmused, sageli ka syngemad, ja muutub nooreks vähemalt selleks heikeks. Noor noorusmälestuste kaudu! See on luule, luule sydamelle.

Mõista hinnata iga asja väärtust ja tähtsust, see on omaette kunst. See pole ant syndides kaasa, vaid seda õpetab elu aastate pikul.

Mis on saavutand inimene, kes istub oma toanurgas ja loeb kullatükke, silmad tuhmund heledast särast, mispärast ta ei suudagi näha kuhugi kaugemalle, ega ammutada mingeid mälestusi? Ta on kui lihaskogu, mis ajajooksul kõduneb ja mandub. Tal pole midagi, mis annaks talle julgust ja jagaks indu. Talle on lõigat katki tee elutseda mälestuskaskede õrnroheluses — saada nooreks, näha oma elufilmi libisevat silmade eest. Tal pole muljeid ega mälestusi ei enesest — ei teisist. On ainult alakuluste päevade rida, hall kui taevariba udutaval sygisel, Kas selline inimene isegi ei kahtle: olen ma yldse eland? või syndisin ma äsja kohe jälle suremaks?

Kui palju on saand aga inimene, kes elule näkku vaatab avasilmi, julgesti, kes tunneb, et ta on syndind maailma elama! Terves, väärtusiloovas õhkkunnas elutsedes kogub ta enesele õilsaid mälestusi. Need säiluvad tas väärtuslikena aardeina. Sääl on pilte nii mitmeist maakohist, nii paljudest inimesist — keerukaist ja lihtsemeelseist.

Mõni inimene säilitab need pildid eneses. Vaatleb neid taas vaikel, hardal tunnil. Teine aga jutustab neist, nagu vanaema taotseb

rääkida lapsile muinasjuttu — koosneb ju noist tema elujutt. — Kolmas aga võtab sule ja kirjutab pikki lehekylgi, paneb oma elujutu paberille. See kirjutus on kaheldamatult väärtuslikum ja hinnatavam kui mõne sulemehe pääaju välming, sest kujutemas lood syndmustik ja välmit tegelased kalvenduvad alati elunt esitel isikute kõrval.

On vältimatu töik, et mälestused velvivad hunnitu tähtsuse — nad annavad elule sisu. Nad on hingele samad, mis usk paremasse olelusse — nad moodustavad ainukese paradiisi, kuhu eenmaks meill ei kysita pääsmeid — kust meid keegi ei suuda välja ajada.

E. M.

Ester Mets.

Ränduri laul.

Näe — lumerüün kristallisen sinendavad puud,
vahelt pilveriba pillutab kuu külma valgust.
Kell löögel kumisevail kuulutab jõuluöö algust —
tüünesti kuulen palven sosistavat suud:

Helise, kumise, kell,
üle alatava tee,
üle jäätund vee
helise, kell!

Vaat — rännata nii ilus! On elvatu tee
looklev ja lummas. Mõtted välmind taeva —
ei tunne ma rännates hämmeldust, vaeva.
Taustal taevasel ülal kullendab tähekee...

Helise, kumise, kell,
läbi hüübund vaikuse,
läbi südame jäikuse
helise, kell!

Näe — mu altar siidine, kullaga tikit maailm;
käänlaiks, heledalt helkivaiks — taevakaar
ja kingitusiks — oman südamen lood unistussaar...
Vaevu ilusamat, ülevamat taband, inimessilm!

Helise, kumise, kell!
Südamen idaneb taim,
mõistmatu, hellitav aim —
Helise, kell!

Narvan, 19. det. 1934. a.

Heites lõõmavasse tulle halu...

Heites lõõmavasse tulle halu
Meenub vanaema talu,
Kus nii mitu talve veetsin väiksenä,
Ega teadnud, et mu õnnemaa
Just see on, mida hiljemgi veel ihkan,
Shkki mälestusi sellest vihkan,
Sest nad tekitavad igatsust ja valu
Veel kord näha vanaema talu.

Säälgi, oleskelles ahju manu,
Lehitsedes raamatuid nii vanu,
Jmetelin tuleleegi mängu.
Lund, nii peent just nagu tangu,
Langes vastu akna servi,
Andes talle valge värvi.

Muinasjutte palju teadis vanaema,
Ega väsind (iial) rääkimast neid tema,
Mida kuulata ma võisin palju,
Väljas paukus tali valju...
Rääkis hääle värisedes minu vanaema,
Ega võinud arvatagi mina,
Et ta hääle värin surma käiku ennustas,
Hauamuredest ta, armsa, vabastas.

Pole vanaema, müüdud ka ta talu
Ja see teeb nii tihti valu.
Kadund minu ilus õnnemaa,
Mida tagasi ei iial saa.

Heites lõõmavasse tulle halu,
Meenub jälle vanaema talu,
Kus ka kippusin ma ahju manu,
Lehitsedes raamatuid nii vanu.
Ja siis täidab igatsus mu rinna,
Veel kord, veel kord minna sinna,
Olla ise hää ja väike,
Vanaemakese päike.

L. P.

Tundmatu saar.

Seisan mühisevate mändide all. Vaatan suuril silmil kaugusse, sinna, kus kerkib hõreda udumüüri tagant rõõgatu suur sinimägi ning ühtal mäge kirab midagi nii kirkasti, midagi, millele ei tea nime anda.

Näen vaid punaselt leegitsevat tulekera, mis tuleb sootulukesena ujedasti ning anuvalt mulle üha ligemale. See malbe kutsumine ning selle valguse sarm lummavad mindki. Mu ümbimus sidustab mul avastada taevasseküünevate sinimägede saladuse — tunnen tungi valguse ja kõrguste poole.

Jooksen alla rannale, haaran vana kaluri vene ning hoolimata tuulest ja tormist sõuan tarmukalt läbi ussidena keerlevate lainete. Meri temmeldab, raevutseb, paiskab suures vihas soolaseid veepiisku mu näkku. Lained kerkivad üha suuremaiks — nüüd on nad juba roheliselt säravad, valgete kõhualustega sihisevad hiigelmaod, kes tahavad söökstes takistada mu etvei, hirmutada inimest, kes reeneb nõngelt tas kerkinud hälluse poole. Vene söökseb vihaseile laineharjule; säält algab meeletu sõit kuristikku, kus varitseda võib turm, kuid sõuan siiski julgesti, tugevalt pideldes möla.

Rand kaugeneb üha, näen vaid vägevaid männikroone, kuulen nende kaeblikku vingumist, nagu nõngel lapsenuttu. Rannal on vajunud mõtteisse kalbe liiv ja kurvad, elutud raudkivid. Need vaesed looduslapsed on sulanud ühiseks kollakasvalgeks massiks, nad on hämmastavalt malbed, nad ei taha, et nendes peituv ilu oleks kellelegi ermitsev.

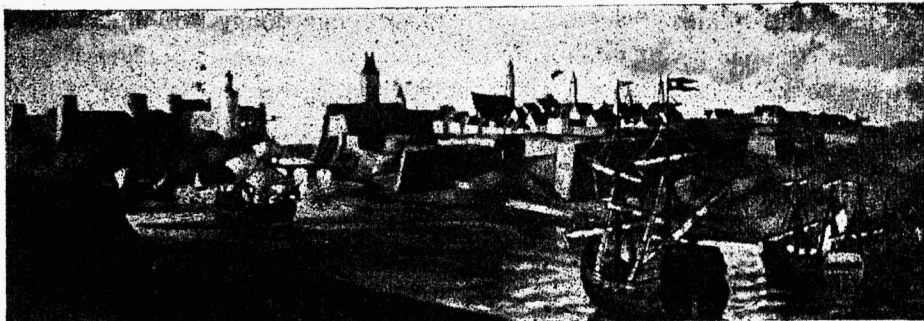
Mus vaikivad hällused kodu järele, sest taamal paistavad selgesti mäed, suured, võimsad, taevaniulatuvad. Kuid valgus nende harjul haihtub, tuhmutub — ta ei meelita enam nii lummavalt; sellest suurest tulekerast on jäänud vaid kalbe tuleleek.

Rannale jõudnud, märkan teravtipulisi jäämägesid, raukadena tukkuvaid kuuski ning taeva tumedal põhjal tantsivaid virmalisi. Ah, see saar — see on ju kaugel Põhjala oma jäise, lummava külmusega!

Hiilin ujedasti jäärännakail, sest kardan äratada magavaid jääkaruhiiglast, nagu vanu halle Põhjala rahuvalvureid.

All, mägede vahel, liigub imeline rongkäik. Säält kantakse öökuningatari nii hellasti ning Põhjala käabusinimesed laulavad hümne ta külmale sarmile. See laul tuleb südamest ning läheb mullegi südamesse, sest need pole lurnitsejad, nad on valmis panema kogu maailma oma jumalitari jalgade ette. Kas tohingi mina, harilik suretik, luusida öökuningatari, Põhjala printsessi õnnekodus? Kas võin oleskella jääliustlike tummas hardumuses? Tunnen, et peaksin olema lauplik oma süümele ning naasma koju.

Nüüd haihtub mu ajus mälestus kodust; mu lähelepanu on pöördunud väikesele kaunitarile ning mind valdab hillitu tahe päästa ta koerakoonlaste käest, kanda üles jäämägede lumiharjule ning säält

Vana Narva.

sõita päikese kotta — igavese valguse ja kõrguse juure. Sammun ujedasti mööda loiva mäekülge, hiilin põksuval südamel rongkäigu taga ning tihti reenan mulki tehes kääbusinimeste uurivate pilkude eest kaljulõhesse.

Olen peagu nõrkemas, kui rongkäik jõuab öökuningatari paleesse. Vanad kuused mõtisklevad ja vaikivad trotsival ta lossi ees. Need auväärased vanakesed ei uhkenda, ei nad on ainsaiks rohelisiks dekoratsiooneks hõbevalgele taustale. Miski ei vestle siin üksteisega, kõik on tummad tühjuseleenijad, kollase täiskuu ning vallatute virmaliste kummardajad. Näib, nagu aeg peatuks jäämägede siniseil, säravil harjul.

Hiilin lossi. Hirm pesitseb nõngelt südamesopis. Lossi kodad on tühjad, ning nüüd võin vabalt sööksta, otsides oma kaunitari. Säälnäengi teda istuvat jääpurikaist ja pärleist koosneval troonil, millel istudes vaaleb ta vist alati oma kuningriigi lihvitud jäämägesid, ääretuid lumelagendikke ja lummavaid jäämetsi. Märkamata mu tulekut jätkab ta täheneitside ja helbelütarde tantsu vaatlemist; tihti naeratab ta sulnil külmprintsile, kes ta lossi aknaid ehib jääroosega. Alles siis, kui haaran ta kandmaks sõani, ehmub ta, karjatub, kuid tas tekkinud häire vaikib peagi.

Saan liugleb kergesti mööda lumi- ja jäävälju ning sahiseb tasasel sõidul läbi unelevate Põhjala metsade. Veetlevas Põhjala öös on kõik nii hääletu, ainult hallest pilvist kukuvad tasa lumehelbed, nagu siinse siirasuse võrdkujud, tantsides õrnasti hääletut öötantsu ning liuglevad vallatult öökuningatari lokele. Harva taganevad pilved ning nende vahelt paistab tükk tumedat öötaevast, kus vilguvad kelmikad tähed, nagu helgemad heked kutvas eluproosas. Taamal on paljastunud tükk pärlivööna säravat tähistaevast ning

emäl kuldab külm jäämägede lumiharju ning legendikke. Naeratab aeglane vanake-kuu, Põhjala päike, valades kalbet valgust tühjusse, hõbetades teravtippude latvu, kullates lumihelbeid kuningatari lokes kristalleks.

Kui sahiseb saan läbi metsa, ärkavad tukkuvad puud. Tasa liigutab põhjatuul nende jäisi õhukesti lehti, ja läbi ööhämaruse kostuvad unistavad, lummavad helid. Jäämels laulab unelaulu ja tasa langevad laud kuningatari särasilmile. Saan sahiseb edasi; kauge-male jääb tukkuma mets, tasaselt kõlab jäälehtede uinulaul. Lumihelbed ehivad kristallena uinuva kuningatari juukseid, põhjatuul mängib lõbusasti ta lokes ning külmaprints, ta armsam, suudleb kahvatud põsed roosaks. Sõidame kõrgeile mäeharjule. All jääb kurvaks Põhjala loss ning tüünib virmaliste lõbu, selmet tantsida mässivad nad endid halli uduloori. Tähesilmad kahvatuvad ning kuu laubale tekivad tumedad kortsud — kõigil on kahju öökuningatari lahkumisest.

Kiiresti lendab saan jürgal mäel üha ülespoole. Teekond lumilipele on raske, kuid mus pole kadunud julgus ning tunnen end koguni reipana. Ülal hiigab jälle too lummav, punane valgus ning ta sarm käseb jälvata seda teekonda. Unustan kirkad jääkristallid, Põhjala kirbe tuule — tean, et võin vaid väsitavat teed mööda reenda kõrgusteni.

On veel ainult paarkümmend sammu mäeharjani, kuid sääl sunnib mind raevutsev halin tähele panema tumedat maski. Ah, need on ju kääbusinimesed! Tean, nüüd pean vist peirima midagi õige hirmsat öökuningatari varguse pärast. Tulvav raev tõuseb hinges koerakoonlaste vastu. Näen, kuidas nende silmis süttivad vihatuled, nagu väikesed tulikahjud — kõik nad on tulnud päänäma mu toimingu põhjust. Nende väikesed inetud käed, nagu inimeskäte karikatuurid on sirulunud minu järele. Lärm tõuseb oma harilipule, näib nagu mass ei taha kunagi tüünida käratsemisest. Nende südamele asemel on altar, kuhu kantakse ta ilustamaks vihatõrvikud. Siis süttivad tuled ning külm Põhjala valgustub, kogu maa haliseb vihaleeges, ning need leegid hävitavad selle, kes tahfis rõõvida koerakoonlasill nende jumalatari.

Hullunud mass tungib mulle üha ligemale. Tuhanded käed haaravad mu — olen nüüd vang. Kõik see toimub enne kui öökuningatar oleks suutnud unest ärgata—vahest oleks tema kaavitanud midagi päästmaks mind. Kõik keerleb ja hajub mu silmade ees. Jää-

liustike võimsad kroonid luhistuvad ja luisuvad, ning väikesed mehikesed sibavad sipelgaina mu ümber. Kuulen veel nagu ujedat leinavat kellaheli — siis tunnen nagu suistuksin sügavikku...

H.

Esimene lumi.

Tuul nii jäine pajuvitstes peksis. Langes pikka, rasket udu ning rahutu õhtu eksles ses ringi. Heitis päike veel paar pilku porisele maale, ise nii kollane, tuhmund, täites õhu, sellegi porise, veel nagu peenikese värvitolmuga.

Sasis tuul paarist pilverünkast kinni, kiskus need kui nartsud narmendavaiks siiludeks. Jättiski nii halli taeva rippuma.

Ronis siis metsatuka taha, jõesoppi, kus priske sasipäine tüdruk pesu pesi. Tagus vanu rõivalükke kurikaga, pistis vette, seebitas, tagus kurikaga ning pistis jälle vette.

Polnudki see töö ta meelest nii igav. Käed liikusid masinlikult, kuna mõtted kaugel hulkusid.

Tõmbas vahest kiuslik tuul ta triibulise seeliku üles. Pahaselt krimpsutas tüdruk laupa, tõmbas seeliku alla ning torkas suured, punased käed suu juurde, sooja hingeõhku pääle puhudes. Võttis siis kurika, pesu ning väikese järi ja sammus toa poole.

Mööda konarlikku põlluveeruteed astudes heitis ta vahel poolpahasid pilke metsa kohale, kus taevas ikka veel uusi ning uusi pilverünkaid üles kerkis.

„Kas toob läna jälle õige vihma või?“ Küsis ta poolebaldes eneselt. Võttis siis aga järi kindlamini kaenla alla ja sammus koju.

Hoovil, lauda taga mängis väike, sasipäine poisiklutt, seitsme alles pimedada kassipojaga. Tüdruku hoovile tulles tõstis ta oma määrdunud, ümmarguse näo, mille keskelt silmatorkavalt suur punane kartulnina esile kerkis.

„Liis!... Liis!“

Tüdruk pööras oma pahura näo poisi poole, seisatas veidi, kuid leidis, et sääl nii-kui-nii midagi huvitavat pole, astus edasi toa poole.

„Liis!“ kisendas poiss uuesti.

„Nõh?“

„Kas oled tähele pannud, et sel hallikujul kassipojal on üks silm juba lahti?“

Liis ei vastanud midagi. Poisiklutt Villu mängis aga edasi oma kassipoegadega, vaadeldes vahel ka mustjashalle pilvi taevas. Need tõusid ikka kõrgemale ning nendega ühes paisus ka tuul, mis jäisena läbi rõivaste puhus.

Juba langes üksikuid, suuri vihmapiisku hallile maale. Viltu langesid nad, pekstes vastu aknaruute.

Maailm näis korraga nii tühi, hooviväravast möödaloolev maantee nii hall, täis sügavaid roopaid ning pori. Kohedad, alles küntud põllud lamasid mustalt kuni rohekashalli metsaviiruni.

Oli sääl mäe all jõgigi täna nii sogane: pool-hall, pool-kollakasroheline. Libedail savikaldail tukkuvad pajupõõsad seisid kui alasti, paljad oksad, kui kuivanud luuad vastu halli taevast.

Villu vaatles ikka veel pilvi, tõusis siis püsti ning läks tuppä, kus õde parajasti sooje, värskelt lõhnavaid leibu ahjust välja võttis. Villu haaras kiiresti noa ning lõikas tüki tulist pehmet rukkileiba.

Parajasti lendasid luiged pikas valges reas üle taevahalluse. Kostus vahel nende laul kui hirmunud karjatus, kuid siis kustus seegi — hajus aeglaselt mustade põldude kohal, kuni kadus ka pikk völge rida metsaläivade taha.

Villu vaatles seda aknast ning pöördus siis õe poole:

„Luiged lähevad“.

„Eks lumi tule“, vastas Liis. „Jäi veel eile paar vagu kartuleid maha. Tarvis võtta üles needki, veel enne kui lumi maha saab“.

Liis läks välja, kuna Villu mõtteis ahju äärde istus.

„Isa on linnas“, mõtles ta eneses, „Liis kartuliväljal. Ei tea, kas isa toob midagi? Kas ema oleks toonud, kui ta elaks? Ei tea. Ema vist ikka oleks toonud“.

Veel kaua mõttes Villu, vaadeldes pimedasse toanurka, kust tumedad varjud üles kerkisid, mööda tahumatut palkseina edasi roomasid ning toa mingi õuduse, kuid ühilasi ka hubasusega täitsid.

Juba nõrgus tumedat ööhämarust halli õdangusse. Pöördus tuul ning tõi kaasa esimese lume.

Aeglaselt liuglesid suured valged lumehelbed õhus. Liuglesid ning keerlesid kuni maapinnani, kus nad hallis poris samasuguseiks halleks muutusid.

Villu vaatles ning ta silmis nukrutses hale pilk. Need ilusad, pehmed lumehelbed muutusid nii koledaiks, määrdunuiks poris.

„Kas ei tulegi talv?“ aelasid mõtted ta pääs. „Kas muutub kõik nii halliks, koledaks?“

Seda oli nii halb vaadelda. Villu sulges väsinud laud, pää nõjalus ahjuäärele ning südames uinusid kärisenud unelmad lähenevast talvest. O.—v.

Poju lahing

Valpuri Yllö.

Pilk välja...

- Te — tuhanded lumehelbed,
mu toa soojus teid sulataks...
Aga ei — teie neitsilikku valget rinda
mu käsi tapma iial ei ulataks.
- Te — tuulest aetud,
nagu pihust visatud mu akna ette;
Mu helbed, hõbedased nutate;
või on see kõik vaid minu akna pete.
- Te — katnud olete me vaese maa...
ja enda alla peites sügis põllu halli rüü.
Te oma valget naeru kõikjal naerate,
kui oleksite lunastanud tõesti suure süü.

Öine rännak Veesuvile.

Omnibus kihutab lõuna, piki kõrget, kaljulist kallast Sorvento poole. Valged suvilad ja marmorist paleed peidavad end häbelikult lopsakasse rohelistesse põõsastikku. — Sidrunipuud, õitsevad oleandrid, kummipuud, suured viinamarjapõllud lendavad mööda. All sügaval, tee kaitsemüürikese taga avaneb vaade Napoli imesinisele lahele. Päike he'endab, mägedel kuldab nende raskeid kaljuseinu, upub orgude rohelistusse ning läikleb mägestiku külmil kärestikel. Iga käänak toob uusi muljeid, uusi mägede kuristikke ja sinise Vahemere kombinatsioone.

Taevas on siin nagu tumedam, meri sinisem, maastiku värvi-rikkus saladuslikum — ta on kirjeldamata kaunis sel päikeserohkel päeval. Kuid meil pole aega selle muinasjutulise ilu vaatlemiseks. Kuski pole palju aega! Elu on lühike — maailm aga suur! Meie tee aga viib edasi, edasi tuldpurskava mäe poole Veesuvile. Juba kaugel sügavsinisel foonil võib teda näha suitsevat, sinisena, kõrgena, ainulaadsena. — Jõudsimme Pompeijske, varemotelinna. Muinsuste väljakaevamistega on tehtud kolossaalsed tööd: mitmemeetrilise tuhakihi alt on välja kaevatud maju, endisi hooneid. Sää! on säilinud mosaiiktöid, maale ja raidkujusid; areene, mitmesuguseid muid esemeid ja majapidamistarbeid. — Sõnaga — kogu endine elu on siin välja kaevatud. Neid silmitsedes võib mõttes elavalt kujutella baldahiinide all purpuris kõndivaid vürste ja valitsejannasid, suure teenijaskonna saadetuna. Varemeist väljudes piiravad meid hotelli-mehed. Kavatsesime siin vana Pompeij külje all ööbida, suitseva Veesuvi jalal ja Napoli sinise lahe ääres. Itaallastele omase temperamendiga trügivad end meile lähemale müütajad: mehed korallidega, pärli- nööridega ning mälestusesemega Pompeijst ja Veesuvilt. Algab harjumuseks saanud tingimine iga väikesimagi asja eest — muudkui lendavad itaaliakeelsed sõnad: „Quanto costa“ ja „troppo cavat“

Hämar dub. Seal eemal ta kutsub ja meelitab: aeglaselt, väsinult roomab suits mööda mäekülgi alla, kattes musta tumedasse ureloori terve ümbruse. Öö lähenedes jätab Veesuv sünge ja rusuva mulje; ta nagu kutsuks ja meelitaks inimesi unustama kõike muud, ning see kui vallutatuna kirest järgib kutsele.

Kuidas pöördud tagasi põhja poole; kuidas lähed tagasi kodu- maa tasandikele, aslumata kraaterisuule, kui oled juba mäe jalal! Oled isegi nõus ohverdama jalad, kingadest rääkimata. Kuna meie küsimusele: „Quanto costa... see mäe otsa sõitmine?“ selgub, et

40 liiri isikult, leiame, et see on nüüdsel kriisajal liig kallis ning otsustame ronida jalgsi, sest sellised riistapuud on ju igal, ning nii see löbu maksab ainult 8 liiri.

On kuum ja vaikne öhtupoolik, kui alustame jalamatka Veesuvile. Jätame seljataha hämarusse taanduva Napoli lahe ning tuledest kirju Torre del Annunziata; jäävad maha ka julged, välkuvate, mustade silmadega ja käharate juustega lärmitsevad „ragazzad“.

Suundume mööda ahtakest teerada mäe poole, mis oma uniselt suitseva kraateriga oli kadunud lõunamaise öö sügavusse; tundus, kui oleks ta otse me silmade ees mähitud pehmesse kuuma mustjassinisesse samelisse. Mõlemal pool keerlevat teed saadavad meid viinamarjaaiad, kuid varsti lõpevad ka need ning tee jookseb nagu kraav aiapäikude vahel. On juba nii pime, et ei näe enam, kuhu jalgagi asetada. Astume ja astume — ikka kõrgemale — taevale lähemale; tekib tundmus nagu polekski me Itaalias, kauges lõunas, vaid Eestis — Otepääl. Kuid sama kiiresti kui see mõte tekkis, kaob ta jälle. Vaikivad kodumaised laulud: „Kas tunned maad“ ja „Mingem üles mägedele“, ning tunned jällegi selgesti, et oled lõunas. Keel kuivab suus, jalad tõusevad mehaaniliselt ning vajuvad jälle pehmesse tuhka, mis poeb kingisse ning sukisse. Astud ja astud! Tee läheb järsemaks, mõlemal pool teed paistavad sügavad, tumedad kallakud. Isegi taevast on nagu veelgi tumedamaks muutunud. Näe — eemal vilgub tuluke; kiirendame sammu ning jõuame majakeseni. Seal kustutame oma janu — ning edasi läheb tee, loogeldes üles mäe tipule. Lõpeb taimestik ning pimedusest paistavad üksikute kõrgustikkude kontuurid. Siit avaneb unustamatu vaade Annunziatiale ning Napoliile, mille tuhanded vilkuvad silmad säravad alt, sinkjast pimedusest, ning peegelduvad ühes tähtedega Napoli lahe vetes, moodustades uimastavalt ilusa tulemere. Ja kaugelt, kaugelt säälpool lahte vilguvad Castellamare ja Sorrento-poolse ranna suviluskohtade üksikud tuled, saates viimseid tervitusi, vabisedes ja kustudes. Oleme väsinud. Küsides tee pikkust, kuuleme, et üles olevat 11 km ja loomulikult sama palju ka tagasi. Annab veel käia; üle poole tee on veel ees. Meeleolu pole kiiduväärt; meie juht Tallinnast palub ikka jälle, et teda ootaksime, sest ta kardab maha jääda lõunamaise ööpimedusse. Piki musta mäekülge alla vaadates tekib tunne nagu põleks kogu mägi: suured tulipunased väljad teevad pimeduse jube-daks. See olevat vana-kraateri piirkond laialipillutud, hõõguvate laikudega, seletab juht. Tõepoolest näib see aga põrgu eeskoda olevat, sest on tunda tugevat väävlilõhna, mis ebameeldivalt ninna tor-

kab. All säravad aga öine Annunzio, Castellamaare ja Sorvento tuhanded tuled. Tähistaevas peegeldub vees ja näib muinasjutulise kuldse väljana, mis unustamata meelde jääb. See muinasjutuline ilu paneb unustama valutavaid jalgu — ning kiindunud ilusse astud ja astud, ettepoole kummardudes ikka edasi. Nii käime ligi 4 tundi, kuid kui suitsevat kraaterit ikka veel ei paista, arvab keegi seltskonnast, et küllap vist kraatergi uinub öö tules...! Tõsi — kraaterit ega tuld pole kuskil. Sammume kõrgemale, astume kitsasrajale ning siis — korraga, möödudes väikesest kraateriharja varjavast kaljusest nurgast, avaneb vaade, otse meie ees asuvale Veesuvi igavesti suitsevale kraaterile. Suits, mis on päeval nii unine ja roomav, näib öösi ärkavat lõõmavaks, suureks tuleks. Mustal taevapõhjal tõuseb hiigel tuisammis punase hirmulisena kõrgele mustavasse õhe, saadetuna leegitsevaist kivist, mis tugeva kohina ja kõmina saatel kõrgele üles lendavad ning siis läbi tulemere tagasi kraaterisse langevad. Unustamatu pilt. Kraateri tuli näib olevat käegakatsutavalt lähedal — ning usun, et keegi ei läbe esiotsa pilgutada silmigi, nii valdav on vaade öisele vägevale purskmäele.

Kobame kuumadel laavakampadel ettevaatlikult ida poole, sääl on võimalus vaadelda kitsast niret — kraateri lõhest allavalguvat, hõõguvat laavat. Vaatamata sellele, et seisame peal tuult, on väälilõhn niivõrd tugev ja kivid, kus seisame, nii palavad, et taandume. Siis istume ja vaatleme igavest tuld.

Juhid korraldavad tagasimalka — ning jälle algab sammhaaval liikumine piki õhtakest rada. Veel viimase pilgu heidan võimukalt leegitsevale Veesuville, tuld ja suitsu purskavale kraaterile, ning algame tagasirännakut. Laulame rändurilaule; kui sellest tüdime, loeme üks-kaks! üks-kaks! Nii läheb astumine paremini. Vahetevahel puhkame selili kuristikuserval, jalad ülespoole. All teel paistab lähenev inglaste auto. Väledalt kui põgenev putukas jookseb ta üle kuristikku ehitatud tee. Kord näitab ta meile oma kaht välkuvat silma, reisijad vibutavad käsi ning juba lipsab ta teisele tee sik-sakile — ning kaob, et jälle teisest käänakust tekitada ja siis peitu rutata. Sammume allapoole, suutes vaevu jalgu läbi liiva lükata, omnibuse juure. Sinna jõuame alles hommikul kell 5.

Hommikul oleme me, mäeronijad, väga roidunud ja väsinud kui unised putukad. Kuid tuju on hea ja sõit võib edasi minna igatsetud Kapri saarele.

Veel viimast korda vaatame tagasi Veesuville, mis uniselt suitsedes tõuseb halli hiiglasena üles, saates meile viimseid tervitusi. E. O.

Saatus.

On ilus ilm. Vaikselt sajab värsket lund. Paksud lumehelbed liuglevad tasakesi ikka maapinnale lähemale. Neil pole kiiret, sest taevas on hall. On küllalt veel pilvi seal, et sadada lund. Tasakesi helisevad kellad. Näib, et neilgi pole kiiret. Sest kiiret pole ka kellamehel, kes nii uniselt kellanööri vibutab.

Kirik ise aga seisab süngelt. Ta nagu meenutaks vanu aegu. Neid aegu, millal valati verd Eesti vabastamiseks. Täna on vana kirik iseäranis nukker. On ju läna Eesti Vabariigi aastapäev. Nukrad on ka kellad. Nukrus asub nende helides. Peavad ju nemad kutsuma inimesi kirikusse, et mälestada langenuid.

Niisama vaikselt kui kirik mäel, konutab orus küla. Nukker ja vaene on ta, ehkki asub linnale nii lähedal.

Külalt eemal, metsaserval, asub väike järv. Too järv on tekkinud allikatest, mis tulevad kiriku juurest mäelt. Järvest jookseb välja väike, kuid sügav jõgi. Vesi on sääl puhas, niisama puhas kui järveski.

Nüüd talvel on nii järv kui jõgi kaetud jääga. Ja kui poleks järvel kõrgemaid kaldaid, ei ülleks keegi, et ta see on.

Järve kaldal seisab väike maja. Ühel pool maja tõuseb taeva poole uhke männimets. Ühelt poolt piirab teda väike jõgi ja kolmandast küljest põllud. Maja ise on ühekordne. Katuse all asub veel vaid põõningu-kamber.

Ses majas elab metsaülem oma naise, kahe lapse ja vana emaga. Metsaülem ise on keskmisis aastais mees, kes ülikooli lõpetanud ja mõne aja linnas elanud. Kasvult on ta keskmine. Tugev, laiaõlgne ja kõhn. Tervis on tal hea ja seepärast laseb ta ilmast-ilma väljas ringi. Iseloomult on ta rahulik, hea südamega ja alati pisut nukker.

Olse vastupidine tüüp on aga ta naine. See on paar aastat oma mehest noorem. Ta on kõhn, peenike ja õrn. Tervis on tal viletsa-võitu. Ta on haiglane. Iseloomult on ta rahutum, jonnakam ning nõngem kui ta mees. Perenaine on väga närvlik.

Perekonna-elu on aga siiski rahulik, sest mees alistub naisele kõigis asjus. Riidu ei ole, vahete-vahel vaid tuleb väikesi nägelemisi.

Ka täna oli Akki ja ta naise vahel väike sõnelemine. Kuid nagu ikka sääraseil korral, nii võllis Akki ka täna püssi selga ja kihutas vaikides suuskadel metsa.

Nüüd on ta uuesti metsast koju tulnud. Tasa võtab ta õuel

suusad jalast ja tahab tuppa astuda. Nüüd kuuleb ta aga kaugel mäel kirikukellu helisevat. Kui ilusasti nad kõlavad! Ah! läheks õige ka kirikusse! Aga ei! Jumalat paluda võib ka kodus. Jumalaga kahekesi olla on kõige parem.

Tuppa tulnud, kuuleb ta, et ta naine Leeni on ühes pojaga kirikusse sõitnud. — See teeb Akki meele nukraks. Miks pidi [siis

Leeni vastu tšahmist ikkagi kirikusse sõitma? Akki teab, et Leeni tervis on nõrk, ja seepärast ta teda keelaski. Kuid naine on ikkagi läinud; pole midagi teha...

Akki toob puid tuppa ja paneb nad kaminasse põlema. Leen-tooli toob ta kamina ette, võtab ühe romaani ja asetub mugavasti toolile. Kuid lugeda ta ei saa. Lugeda ta täna õieti ei tahagi... Mõtted lendavad nukras peas ringi, imelikud mõtted... Talle meenuvad noorpõlve aastad ja kõik ta elu ilusamad hetked.

Ja täna — täna on Eesti Vabariigi aastapäev?! Täna leinatakse

kirikutes vabadussõjas langenuid. Ja mina, üks nende surnute elav kaaslane ei läinud kirikussegi?!

Mõtted viivad Akki tagasi ta noorpõlve ja sõtta...

Ta oli noor. Elas vanemate juures linnas. Majanduslikult oli elu hästi läbi. See tegi noore poisi nukraks.

Isa ning ema nähes oli Akki alati enesele töotanud, et ta oma naist kunagi ei löö.

Mida vanemaks Akki sai, seda vastikumaks muutus talle elu. Temast sai põhimõtteline elu vihkaja. Alatiseid mõtisklused tegid talle selgeks, et pole see elu midagi väärt.

17-ne-aastasena kandis Akki endaga ühes enesemõrva mõtteid. Kuid seda teostada ei kavatsenud ta kunagi. Ta pooldas enesemõrva, kuid avaliku arvamise pärast jättis ta oma teod tegemata.

Akki 18-ne-aastasena armastas unistada. Ta käis gümnaasiumi lõppklassis ja armastas üht naiskaasvõitlejat. Nad unistasid seltsis üksikust majast metsa serval, järvest ja jõest ja lastest...

Kuid Akkil oli kool veel lõpetamata. Tihti istusid nad Leeniga koos ja tegid tulevikuplaane. Neil polnud aga kindlat alust, sest esili tuli kool lõpetada ja teenistus leida.

Akki oli õnnelik, sest teadis, et Leeni teda armastas. Aga see elu põlgamine oli niivõrt suur, et Akki ka nüüd elada ei tahtnud. Igal esimesel juhusel oleks ta surma läinud. Seepärast Akki surma ei kartnud, vaid igatses. Mida oli tal veel karta!

Ta ilusaist plaanest tõmbas Eesti Vabadussõda joone läbi. Ta istus küll sõja alul alles koolipingil, kuid mõne päeva pärast oli enda juba vabatahtlikuna üles andnud.

Ta oli peagu rõõmus, et sõda algas. Ta võis nüüd ometi sõjas surra, aga mitte ise enda tappa. Sõjas surra on ju alati au asi olnud.

Kurb oli küll lahkuda kodust, aga teha polnud midagi. Isast ja emast Akki suurt ei hoolinud, kahju oli vaid Leenist. Selgesti seisavad tal meeles helked, mille mööda saatis Leeniga enne sõtta minekut. Armsad olid need siis ja pärastpoolegi.

— Jumal määrab iga inimese saatuse kindlaks, nii et meil enestel pole midagi teha. — Kuid see ei suutnud Leenit lohutada.

Tuli kätte mineku-aeg. Viimised käepigistused ja viimised suudlused, ning Akki oli kadunud sõjamõllu.

Akki mäletab lahinguid, kus paljud ta seltsilisist langesid. Ka tal oli mitmel korral surm silmade ees olnud, kuid ikkagi oli ta pääsenud. Ta ei kartnud kunagi oma elu kaalule panna, kuid egas

surm seda võta, kes surra tahab. Ja nii oli ka alati Akkil olnud. Ta oli saanud küll paar korda haavata, kuid ainult kergel kujul,

Varsti lõppes väsilav ja kurnav sõda. Tehti rahu venelastega. Eesti võis tervenema ja kosuma hakata. Nüüd sammusid koju ka kurnatud sõdurid. Nende ridades sammus kõhn, kuid laiade õlgadega Akki. Ta oli kergekuulipildur olnud.

Narvas sai ta jälle Leeniga kokku. See oli rõõmust peagu meeletu. Rõõmus oli Akki ise ka, sest kui saatus elada käskis, siis tuli elada!

Nüüd ei olnud Akkil midagi Narvas pääle hakata. Ta oli juba 20 aastat vana ja mida pidi ta tegema?! Seda ta tõepolest ei teadnud.

Siis korjas ta aga veel mõned sõja-sõbrad kokku, ja nad astusid uuesti kooli. Nad tahtsid oma pooleli-jäänud haridust lõpetada. Kõik endine õpitu oli aga nende kahe aasta jooksul ununud. Õppida oli palju. Kuid et peale sõda kooli nõuded alul kuigi suured polnud ja et Akkile ja ta sõpradele kui parimaile isamaa-pojele vaadati, siis suutsid nad kooli lõpetada.

Nüüd astus Akki ülikooli ja suurte ponnistustega suutis ta sellegi lõpetada. — Ja nüüd istub ta üksi toas ning mõtiskleb.

Kaminas praksub tuli. Toas on soe. Punakas helk langeb seinetele. See teeb toa eriti mugavaks. Naine, see iseteadlik Leeni on kirikus. Ja tütar loeb juturaamatut.

Jah! Ülikoolist tulles polnud tal kuskil kohta ega teenistust. Aasta pärast õnnestus tal kui sõjamehel aga saada siia metsaülemaks. Leeni oli talle jäänud truuks. Ta sõilis Narva ning kosis ta. Nii olid nad asunud siia elama. Siia üksikusse maakohta, mõned kilomeetrid eemal linnast. Nad on saavutanud kõik, mida ihaldasid. Neil on majake metsa, järve ning jõega. Neil on soe tuba, kamin hõõgivate sütega ja lapsed... Nii ta on! Paljud, kes elada tahavad, peavad surema! Paljud, kes surra tahavad jäävad elama.

Saatus on vägev ja ta teed on keerulised.

alas.

Tallinnas kirjandite-võistlusel.

Päevad liiguvad kiirel sammul, kustutades mälestusi ja tuhmitades tundeid. Palju armsat ja ilusat kaob jälmata tänulikku jälge tulevikupilti. Sageli on soov, ammendada mälestusist mõnda syndmust, ammupeirit tundeid või mõtteid, otsegu igatsus tabada liblikat lennul.

Tuleb toimida ettevaatlikult, et haaramisel ei puruneks haprad tiivad ja saagina pihku ei jääks ainult tolm.

Pyyan panna paberille mälestust ja muljeid esimesest abiturientide kirjanditevõistlusest päälinnas:

Lugesin selle yle ajalehest. Lugeses ei teadnud igatahes aimatagi, kuivõrt lähedal seisab oht — vaevalt päevapikkuse sammu võrra. — Etteolematutes on palju veelust, tas on riski, ta äratas uudishimu ja nõuab julgust astuda vastu ootamata käänakuile. — Kõike seda teadsin ja olin peirind, Kuid minna kirjutama otsegu terve kooli nimel — see oli siiski liig palju ja töötas vähe löbu.

Mu kaaslane suvatses protesteerida ägedasti. Minu vasturääkimine tundus nende sõnade kõrval õige mannetuna ja kalbena. See pärast leidsin pärast paari öndund katsel sobivaima — vaikida.

Nii siis. Meie siiski sõitsime.

Pyhapäeva-hommiku neljandal tunnil käristas äratuskell oma rabeda häälega toavaikusse Viieleistikymne minuti pärast kahlasin juba piki täistuisand tänavat lähemalle jaamale.

Rongis kavatsesin lugeda. Raamat lamaski truult põlvil, ent silmad nõngesti pöördusid aapeilt puurima akna taga laiuvat pimedust ja tegid relki piki seina. Olin niisama nyybe kui pilt raamatu kaanel. Kui ollakse istund ligi yksteist aastat koolipingis, siis varsti ei mõisteta enam tunda õiget ärevust. Harjumus aitab yle saada paljudestki syndmusist. Yldse on ta hunnitumaid asju maailmas, kuna aitab muuta elu kergemaks, reluššides segavaid jooni.

Vagunis tutvusime blondi kaasvõitlejaga Rakverest. Too suvatses mulle lahkesti teatada, et „uuenduslik keel“ võistluste puhul pole kehtiv.

Uuenduslik keel — ametlik keel.

Aavik — Veski.

Otsegu mingi taak langes sydamelle. Oigekeelsus-sõnastik on iseendast huvitav raamat, kuid kes võib alati teada, mis sääl lehekylil piileb ja mis mitte. Pole ma kahjuks noid nõngeid, kes hoiavad kymne kynnega kinni kõigest vanast — mind lummab sageli ka uus.

Heledal päevavalgusel saabusime päälinna. Esimene mulje: siinne noorus peab lugu talvelõbudest. Tuli vastu terve trobikund poisse-tytarlapsi, suusad õlal.

Yhiskorteris polnud veel kedagi. Nii siis suunasime sammud suurlinna tänavrögastikku. „Väljamaalased“ — saime nimeks mööduvailt koolipoiselt.

Pärast teatrietendust leidsime yhiskorteris juba liikumist ja elu. Eensin meile määrat loppa. Laua man nägin sirvival ajakirja kahte tytarlast. Yks neist pikajuukseline, pärit Petserist ja õige sõnakehv. Teine päält näha uhke ja malbe, nii et ei võtnud vaevaks mainida mulle muud kui: „Kool? Ah, siit õige lähedalt.“

Istusin voodiäärele ja mõllin: tulevad siin maailmas kõik võimalikud kurbused kui ka rõõmud peirida, kõik elu haljused ja ka kolletused. Siiski — õnneks polnud mornel mõtteil kaua pysi. Juuretuli-
jate reipad näod peletasid meelepaha.

Lasti mõttelennul teha laiu kaari — oli näha, et ta tiivad polnud veel kärbit elutarkusent ja pettumusint. Poldud veel kõmisevad sisemalt ega võstet vaimustusi tyhiseina lõkkeina. Paljudegi sõnust väljus kujutluse loodusvärskust, kirkast kargust ja võimet rõhutada elu positiivseid väärtusi.

Eriti terutus mällu yhe õpetaja kuju. Ta oli Tartust tulnud kaasa kahele õpilasele. Nägin lumivalget juust, solget väikest kuju ja halle silmi, mis vaatasid siirasti heledate ripsmete vahelt. Näis, nood silmad ei tahtnud välitada aastaist, mis lasusid omaniku turjal. Ta oli saksa keele õpetaja ja nagu kuulsin, õige armastet õpilasint. Nende paari päeva kestel jõudis ta võita minu meeldumuse.

Kell tagus sydaöötuudi, kui lõppeks voodisse heitsime. Järgmisel hommikul olime juba kell seitse ylal. Pugesime teki alt aapestiku järjekorras.

Enne võistluse algust jalutime linnas. Polnud märgata kellegi man erilist ärevust ega närviust. Hirm oli nähtavasti välja elat — teda maha suruda osutub raskeks

Veerand tundi enne algust olime kohal — Tytarlaste Kommertsgymnaasiumi ruumikas aulas. Viis rida laudu ja toole. Yle viiekymne pää, milmes värvivarjundis heledast tumedani. Punasega kaet laua man tähtsad mehed: hr-d Mägraken, Borkvell, Peterson, Aavik j.t.

Oeldi tervituskõne, anti juhiseid ja seletusi. Hr. Borkvell kirjutas tahvlile teema. 59 silma-paari oli juhiti kaele, mis joonistas valgeid aapeid mustale taustale. Usun, tol hetkel unus mõnel isegi hingata. M-le järgnes i jne., kuni vaatasime töiti tahvliiseivate sõnuga:

Milleks kohustab Eesti riiklik iseseisvus meie noorsugu.

Minu läheduses istus keegi meesõpilane, kes vaevalt viieminutilise kaalutluse järele algas vilkasti sõnade ladumist paberille. Mina aga istuin alles sulepää sõrmede vahel ja vaatasin oma vesiste silmiga näkku probleemile — milleks kohustab? Urgitsin hoolsasti ajusopist mõtteid ja ajasin taga sõnu.

Kui lõppeks too sõnakas naaber pilgu paberilt tõstis, oli tal täis kirjutet juba terve lehekylg. Vaatas nyüd ringi ypris hõiriva näoga ning taas syyvis kirjutamisse.

Oli teisigi ysna kirjanduslike nägudega. Mõni puistas sõnu otsegu varrukast ja kirjutas kaheksa lehekylge.

Õndsad need, kes tulvavad sõnust ja mõtteist, sest neil on vähe päämurdmist ja ajudekulutamist! — mõilin.

Poole kolmeks pidid ära antama kõik tööd. Igayks sai mälestiseks kaasa raamatu. Järgnes yhine lõuna, pildistamine jne.

Ning siis lahkuti kõige nelja tuule sihis, nagu tuldudki. Rongid viisid igayhe taas oma koolilinna. Magasime meiegi õndsat und läbi öövaikuse kihutaval rongil — rikkamad mõnegi ilusa mulje ja kirka mälestuse poolest.

E. M.

Ainult see pälvib vabadust ja elu, kes igapäev uuesti peab neid kätte võitlema.

J. V. Goethe.

* * *

Arvustada ja hukka mõista üht uuendust on tuhat korda kergem kui seda pooldada või vähemalt targu võitluse lõppu oodata. Kõik on hukkamõistja poolt: traditsioon, inimlik laiskus ja inimlik mõtetuimus. Tal pole muud tarvis teha kui, tarvitada ammu katsutud tundmusi, mõtteid ning sõnu.

Fr. Tuglas.

* * *

Pidevalt ja pinevalt ühele asjale mõelda on imeteldav vaimuharjutus; see aitab avada saladusi, mis peituvad teadvuse argipäevase pinna ell; ning kui mõelda küllalt intensiivselt, siis võibolla pääseb välja saladuse seletuseni.

A. Huxley.

TR Ü K I V E A D.

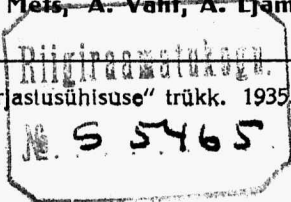
Lhk. 12 — rida 2 all on „hallikuju“; peab olema „hallikirjul“.

Lhk. 17 — rida 8 all on „teisest käänakust“; peab olema „teist käänakul“.

Väljæandja: Narva linna Ühisgümnaasiumi Õpilasing.

Toimetus: Prl. E. Matten, E. Mets, A. Voht, A. Ljamsin, H. Grauberg, H. Herman.

O.-ü. „Narva Kirjastusühitsuse“ trükk. 1935. a.

RICHARD UNT'I

mööblitööstus
ja kauplus Narvas.

Soovitab õpilastele eriti häid ja
vastupidavaid

suuski ning

soomesaane.

Laos alati suurim valik

mööbleid,

korterisisustusi ning

vineeritooteid.

Hind 25 senti.

S 5465

17 26.11.35
KOKO
Valmistrõivakauplus

N. H. Timofejev

Hermanni tän. 15.

Soovitab

oma laost suures valikus igasuguseid

valmistrõivaid.

Odavad **meeste** ning **naiste**

kostüümid ja palitud.

S 5